

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра маркетингу, підприємництва і організації виробництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
Р. ШЕЛУДЬКО

“ 30 ” *серпень* 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВБ 2.3 «БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ»

Рівень вищої освіти

Галузь знань

Спеціальність

Освітньо-професійна програма

Факультет обліку і фінансів

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти

07 «Управління та адміністрування»

071 «Облік і оподаткування»

«Облік і оподаткування»

Харків – 2020

Робоча програма дисципліни “Бізнес-планування” для здобувачів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування».

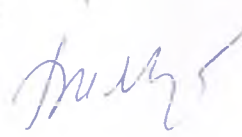
«31» серпня 2020 р. 20 с.

Розробник: **Пономарьова Марина Сергіївна**, кандидат економічних наук, доцент.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри маркетингу, підприємництва і організації виробництва

Протокол № 1 від 25 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри
маркетингу, підприємництва і організації
виробництва

Т. БІЛОУСЬКО

25 серпня 2020 р.

Схвалено навчально-методичною комісією факультету обліку і фінансів.
Протокол № 2 від «31» серпня 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії
факультету обліку і фінансів,
к.е.н., доцент

О. ГОРОХ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 071 «Облік і оподаткування» Освітньо-професійна програма – «Облік і оподаткування»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		3-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 5	Освітній ступінь: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти Кваліфікація – «молодший бакалавр обліку і оподаткування»	16 год.	2 год
		Практичні, семінарські	
		14 год	4 год
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60	84
		Вид контролю:	
	залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета надання знань про методи, техніку та інструментарій бізнес-планування, формування у майбутніх фахівців певного світогляду стосовно самостійної практичної діяльності для засвоєння ними основних правил та вимог організації ефективної фінансово-економічної роботи з урахуванням чинної нормативно-правової бази України.

Предметом науки бізнес-планування є відносини, які складаються між учасниками виробничого процесу з приводу встановлення і реалізації пріоритетів, цілей, пропорцій та комплексу заходів, що забезпечують їх досягнення.

Об'єктом бізнес-планування на підприємстві є його діяльність, під якою розуміють виконання ним своїх функцій. Основними функціями (видами діяльності) підприємства є:

- господарська діяльність, що спрямована на одержання прибутку для задоволення економічних та соціальних інтересів власника майна і членів трудового колективу. Вирішення цього завдання підприємством можливе тільки на основі виробництва і реалізації необхідних суспільству продукції і послуг;
- соціальна діяльність, що забезпечує умови для відтворення працівника і реалізації його інтересів (політика оплати праці, забезпечення безпечних умов усіх, хто працює на підприємстві; підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації кадрів і т.ін.);
- екологічна діяльність, що спрямована на зниження і компенсацію негативного впливу виробництва, яке здійснюється на підприємстві, на довкілля. Фінансування цих заходів здійснюється за рахунок власних коштів або інших джерел і має бути чітко пов'язано з основною діяльністю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні засади бізнес-планування, враховуючи юридичні, фінансові, економічні та техніко-технологічні вимоги та можливості;
- вимоги та умови вибору виконавців бізнес-планів на конкурсних засадах;
- необхідність та організацію інформаційного забезпечення та контролю над процесами розробки бізнес-планів;
- особливості підготовки і укладання угод на матеріально-технічне забезпечення бізнес-планів;

вміти:

- виконувати організаційне, технологічне, технічне та фінансове обґрунтування бізнес-планів;
- оцінювати ефективність реалізації бізнес-плану враховуючи чинники ризику та невизначеності майбутнього;
- розробляти кошторис та бюджет бізнес-планів з урахуванням можливих джерел фінансування;
- виконувати пошуки оптимальних варіантів бізнес-планів за різними критеріями умов варіантного проектування;
- ефективно контролювати хід реалізації бізнес-планів та управляти можливими змінами процесу.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу та контролю суб'єктів господарювання або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів сучасної економічної науки і характеризується певною невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК06. Здатність здійснювати комунікаційну діяльність.

ЗК07. Здатність працювати як самостійно, так і в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК01. Здатність формувати обліково-аналітичну інформацію для ефективного управління діяльністю підприємства.

ФК02. Здатність використовувати математичний інструментарій для дослідження економічних процесів, розв'язання прикладних економічних завдань в сфері обліку і оподаткування.

ФК03. Здатність проводити аналіз та оцінювання фінансово-господарської діяльності підприємств різних форм власності з метою прийняття управлінських рішень.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем

ПРН 8. Формувати й аналізувати фінансову і податкову звітність підприємств з метою прийняття управлінських рішень.

ПРН 12. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням облікової інформації.

ПРН 14. Вміти застосовувати математичний інструментарій для дослідження економічних процесів, розв'язання прикладних економічних завдань в сфері обліку і оподаткування.

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліна та її розділи, що передують вивченню дисципліни:

1. Статистика
2. Політична економія.

Дисципліна та її розділи, у яких використовують матеріали дисципліни:

1. Економіка підприємства.
2. Внутрішній аудит

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

1. Предмет, метод і завдання курсу «Бізнес-планування»

Сільськогосподарське підприємство як суб'єкт господарювання. Особливості бізнес-планування у сільськогосподарському виробництві. Вихідні принципи бізнес-планування та їх реалізація в контексті документів з розробки бізнес-плану сільськогосподарського підприємства. Предмет науки «Бізнес-планування». Методи бізнес-планування. Завдання бізнес-планування.

2. Організаційно-правова форма підприємства, юридичний статус та характеристика виробничо-фінансової діяльності підприємства

Організаційно-правова форма підприємства. Виробничий напрям (спеціалізація підприємства). Міжгосподарські зв'язки (кооперація та інтеграція) і взаємодія з іншими організаційними структурами. Організаційна структура і підрозділи підприємства. Структура управління підприємством. Кадровий склад апарату управління підприємством. Юридичний статус. Характеристика виробничої діяльності та фінансово-економічний стан підприємства. Перспективи розвитку підприємства.

3. Ринкова діяльність підприємства

Стратегія ринкової діяльності. Ринок сільськогосподарської продукції. Реалістичний прогноз ситуації на ринку сільськогосподарської продукції. Вибір пріоритетів. Опис продукції. Опис ринків підприємства. Опис нових видів продукції, що будуть вироблятися. Аналіз ринків. Аналіз конкурентів. Аналіз сильних та слабких сторін підприємства. Система маркетингової інформації. Маркетингові дослідження. Джерела і методи дістання інформації. Ринок послуг. Види і характеристика послуг. Споживачі.

Ринок основних засобів виробництва. Обсяг купівлі засобів виробництва. Обсяг продажу засобів виробництва. Постачальники.

Ринок матеріальних ресурсів. Обсяг купівлі матеріальних ресурсів. Обсяг продажу матеріальних ресурсів. Постачальники.

Ринок робочої сили. Зміна чисельності й професійного складу працівників. Підготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів та працівників.

4. План маркетингу

Маркетингова стратегія. Визначення місії (основних цілей) підприємства. Основні сфери підприємницької діяльності. Характеристика ринків та каналів збуту продукції на плановий рік. Цінова політика. Розрахунок ціни пропозиції і прогнозованої ціни на продукцію підприємства. Служба маркетингу. Реклама і сервіс. Хто і як буде продавати Вашу продукцію? Витрати на збут. Визначення ринків збуту.

Змістовий модуль 2.

5. Виробничий план діяльності підприємств

Особливі умови землекористування. План землекористування. Розміщення ріллі за сівоzmінами та бонітети ґрунтів. Заходи з поліпшення земель. Ресурсне

забезпечення та технологія виробництва продукції рослинництва.

6. Виробнича програма з рослинництва

Потреба відповідних видів продукції рослинництва і можливих джерел покриття цієї потреби. Планування посівних площ і урожайності сільськогосподарських культур. Виробництво основної продукції, соломи, полови, трав'яного борошна, силосу і сінажу. Виробництво продукції овочівництва закритого ґрунту.

7. Затрати незавершеного виробництва. Баланс продукції рослинництва

Обсяг затрат незавершеного виробництва за всіма галузями рослинництва у плановому році і перехідні на кінець планового року.

Планове надходження продукції. Продаж продукції на ринку, через власну торгівельну мережу, на громадське харчування, видача в рахунок заробітної плати. Потреба і вартість насіння і кормів. Переробка і обмін продукції.

8. Собівартість продукції рослинництва

Планування статей витрат виробництва продукції рослинництва на основі «Типового положення з планування, обліку і калькулювання продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств». Визначення вартості органічних і мінеральних добрив. Собівартість продукції за видами сільськогосподарських культур.

Змістовий модуль 3.

9. Виробнича програма з тваринництва

Виробнича програма з тваринництва. Фактичний рівень та заходи для підвищення продуктивності тварин і птиці. Планування відтворення стада. Показники відтворення стада. Виробництво і собівартість продукції. Баланс кормів. Витрати кормів на одиницю продукції. Баланс продукції тваринництва. Планове поголів'я худоби і птиці, його продуктивність, план виробництва і розподілу продукції, комплекс зоотехнічних заходів.

10. Собівартість продукції тваринництва

Кошторис витрат за видами і групами тварин і птиці, що є у господарстві. Виділення їх у самостійні об'єкти планування за переліком і за галуззю тваринництва у цілому.

11. Виробництво промислової продукції, її реалізація. Допоміжні і обслуговуючі виробництва

План виробництва промислової продукції та її реалізація в натуральному виразі на основі звітних даних про діяльність цих виробництв з урахуванням тенденцій розвитку кожного з них, конкретних умов, ув'язці з наявністю робочої сили за періодами року, сировини і матеріалів та попиту на вироблену продукцію.

12. Основні засоби виробництва

Склад і структура основних виробничих фондів сільськогосподарського підприємства. Нормативна потреба наявності і придбання сільськогосподарської техніки. Річний обсяг механізованих робіт. Використання тракторів, комбайнів та автомобілів. Нормативна потреба і вартість пально-мастильних матеріалів.

Планування амортизаційних відрахувань. Витрати на експлуатацію сільськогосподарської техніки. Витрати на ремонт і зберігання сільськогосподарської техніки.

Змістовий модуль 4.

13. Енергетика

Планування використання машинно-тракторного парку, потреби в сільськогосподарській техніці, ремонтів і технічних доглядів, прямих експлуатаційних витрат. Порядок обчислення обсягів робіт рухомого складу автопарку, загального пробігу вантажних автомобілів, коефіцієнт використання автопарку, загальної потреби пально-мастильних матеріалів, а також твердого палива (вугілля, дров, торфу).

14. Планування персоналу

Планування чисельності і річного фонду оплати праці службовців; загальногосподарської і цехової (галузевої) діяльності. Розрахунок чисельності і річного фонду оплати праці працівників рослинництва. Розрахунок чисельності і річного фонду оплати праці працівників тваринництва. Планування чисельності і річного фонду оплати праці працівників промислових підприємств. Розрахунок чисельності і річного фонду оплати праці працівників допоміжних і обслуговуючих виробництв. Нормативна потреба в робочій силі за місяцями планового року. Баланс трудових ресурсів. Графік використання робочої сили за місяцями планового року. Співвідношення темпів росту, продуктивності і оплати праці.

15. Організаційна схема і апарат управління

Команда управління. Організація управління. Календарний план роботи (діловий розклад). Планування витрат на управління виробництвом. Загальновиробничі витрати. Адміністративні витрати.

16. Фінансовий план

Планування грошових надходжень і результатів від реалізації продукції. Циклограма реалізації продукції (робіт і послуг) по місяцях планового року. Прогноз цін по каналах реалізації та видах продукції (робіт і послуг). Циклограма і план-графік надходження грошових коштів від реалізації продукції (робіт і послуг) по місяцях планового року. Нормативна потреба в грошових коштах на придбання сировини та матеріалів і оплату рахунків за роботи і послуги, надані підприємству. Баланс надходжень та витрат коштів.

17. Інвестиційна діяльність

Капітальні вкладення. Джерела фінансування. Бюджетні асигнування. Розрахунок погребі в довгострокових кредитах. Розрахунок витрат на сплату відсотків за довгострокові кредити.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	конс	самроб	залік		л	п	конс	сам	іспит
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Змістовий модуль 1 Підготовча робота та аналіз виробничо-фінансової діяльності підприємства за попередні періоди												
Тема 1. Організаційно-правова форма підприємства, юридичний статус та характеристика виробничо-фінансової діяльності підприємства.	6	1	1		4		7	1			6	
Тема 2. Ринкова діяльність підприємства	6	1	1		4		7		1		6	
Разом за змістовим модулем 1	12	2	2		8		14	1	1		12	
Змістовий модуль 2. Виробничий план												
Тема 3. Основні складові аграрного потенціалу	6	1	1		4		6				6	
Тема 4. Виробнича програма по рослинництву	8	1	1		6		7		1		6	
Тема 5. Виробнича програма по тваринництву	8	1	1		6		6				6	
Тема 6.. Виробнича програма по іншим (не сільськогосподарським) видам діяльності	6	1	1		4		7		1		6	
Тема 7. Допоміжні та обслуговуючі виробництва	6	1	1		4		6				6	
Разом за змістовим модулем 2	34	5	5		24		32		2		30	
Модуль 2. Змістовий модуль 3. Основні засоби виробництва												

Тема 8. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами	6	1	1		4		7	1			6	
Тема 9. Планування потреби в окремих видах засобів виробництва	6	1	1		4		6				6	
Тема 10. Організація використання основних засобів	6	1	1		4		6				6	
Разом за змістовим модулем 3	18	3	3		12		19	1			18	
Змістовий модуль 4. Планування персоналу												
Тема 11. Планування чисельності працівників і фонду заробітної плати	8	1	1		6		6				6	
Тема 12. Організаційна схема і апарат управління підприємством	8	1	1		6		7		1		6	
Разом за змістовим модулем 4	16	2	2		12		13		1		12	
Модуль 3. Змістовий модуль 5. Фінансовий план та інвестиційна діяльність												
Тема 13. Планування грошових надходжень і результатів від реалізації продукції	16	3	1		10		6				6	
Разом за змістовим модулем 4	16	3	1		10		6				6	
Модуль 4												
Тема 14. Інвестиційна діяльність	8	1	1		6		6				6	
Разом за змістовим модулем 5	8	1	1		6		6				6	
Усього годин	90	16	14	-	60		90	2	4		84	

1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організаційно-правова форма підприємства, юридичний статус та характеристика виробничо-фінансової діяльності підприємства.	1
2	Ринкова діяльність підприємства.	1
3	План маркетингу.	1
4	Основні складові аграрного потенціалу	1
5	Виробнича програма по рослинництву.	1
6	Виробнича програма по тваринництву	1
7	Виробнича програма по іншим (не сільськогосподарським) видам діяльності.	1
8	Допоміжні та обслуговуючі виробництва.	1
9	Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами.	1
10	Планування потреби в окремих видах засобів виробництва. Організація використання основних засобів.	1
11	Планування чисельності працівників і фонду заробітної плати.	1
12	Організаційна схема і апарат управління підприємством.	1
13	Планування грошових надходжень і результатів від реалізації продукції.	1
14	Інвестиційна діяльність.	1
	Разом	14

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
—	—	—

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи студентів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; прослуховування лекцій магнітних записів; інші види занять.

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, практичних, семінарів; виконання типових задач; інші види занять.

3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: розв'язання нестандартних задач; участь у ділових іграх і в розборі проблемних ситуацій; складання рефератів, доповідей, інформацій з заданої теми; інші види занять.

4. Вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок в умовах виробництва.

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання у формі робочого зошиту (далі індивідуальне науково-дослідне завдання) передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства.

Індивідуальне науково-дослідне завдання з дисципліни «бізнес-планування» видається студенту викладачем на початку семестру. Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується студентом самостійно. Студент має надати індивідуальне науково-дослідне завдання для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання індивідуальне науково-дослідне завдання враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Тематика індивідуальне науково-дослідне завдання має носити проблемний характер. Студент має право самостійно обрати тему та зміст роботи з обов'язковим її узгодженням з викладачем. В іншому разі тема має бути запропонована викладачем (варіанти тем індивідуальне науково-дослідне завдання наведено нижче).

У процесі виконання індивідуальне науково-дослідне завдання студент має опрацювати не менш як п'ять літературних джерел з посиланням на використання певної інформації з них по тексту роботи. При цьому робота має носити практичну направленість і бути спрямована на вирішення певної проблеми чи містити міркування автора щодо особистого погляду на питання, яке розглядається в роботі.

Робота повинна включати такі складові: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки до індивідуального завдання (за необхідності).

Вступ. Має розкривати актуальність обраної студентом теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може включати декілька підрозділів). Містить характеристику сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляд різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки вирішення проблеми.

Висновки. Мають включати обґрунтовані висновки студента щодо досягнення мети роботи, можливо, рекомендації щодо вдосконалення діяльності підприємства.

Список літератури. У кінці ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ надається повний список використаних літературних джерел, який необхідно скласти у певному порядку (законодавчі та нормативні акти, статистичні довідники, загальна та спеціальна література за абеткою). Відомості про літературні

джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з державним стандартом з обов'язковим наведенням праць.

Додатки. У додатки можуть бути включені матеріали, що є копіями документів, звітів, або розрахункові таблиці, узагальнені схеми або діаграми. При наявності кількох додатків оформлюється окрема сторінка „ДОДАТКИ”, номер якої є останнім, що включається до обсягу ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Обсяг ІНДЗ повинен становити в друкованому варіанті до 30 сторінок.

Завдання для ІНДЗ

У процесі самостійної роботи рекомендується за вибором розкрити:

Тема 1. Розробка плану маркетингу сільськогосподарського підприємства.

1. Основні сфери підприємницької діяльності.
2. Імідж підприємства в уявленні споживачів.
3. Стратегія (цілі) маркетингової діяльності.
4. Характеристика ринків та каналів збуту продукції.
5. Визначення ринків збуту продукції.
6. Розрахунок ціни пропозиції і прогнозованої ціни на продукцію підприємства.
7. Витрати на збут.

Тема 2. Планування виробничої програми по рослинництву.

1. Баланс земельних угідь та їх використання.
2. Заходи по поліпшенню земель та підвищенню родючості ґрунтів.
3. Розміщення ріллі по сівозмінах та бонітети ґрунтів.
4. Розрахунок посівних площ під урожай планового року.
5. Виробнича програма по овочівництву.
6. Виробнича програма по плодово-ягідних та інших багаторічних насадженнях.
7. Розрахунок потреби і вартості насіння (посадкового матеріалу).
8. План використання добрив та розрахунок їх вартості.
9. План використання та придбання хімічних засобів захисту рослин для боротьби з шкідниками, хворобами і бур'янами.

Тема 3.. Планування виробничої програми по тваринництву.

1. Рух поголів'я худоби і птиці.
2. План парування і надходження приплоду.
3. Планування виробництва продукції тваринництва.
4. Продукція вирощування по видах тварин і реалізація м'яса.
5. Розподіл продукції тваринництва.
6. Потреба і вартість кормів на плановий рік.
7. Потреба у кормах від урожаю планового року до урожаю майбутнього року.

Тема 4. Планування виробництва промислової продукції та її реалізація.

1. Планування переробки сільськогосподарської продукції.
2. Планування виробництва кормів.
3. Планування виробництва будівельних матеріалів.
4. Планування продукції машинобудування і метало переробки.
5. Зберігання сільськогосподарської продукції.

6. Реалізація промислової продукції.

Тема 5. Планування роботи допоміжних та обслуговуючих виробництв.

1. Планування роботи вантажного автотранспорту.
2. Планування роботи живої тягової сили.
3. Планування роботи машинно-тракторного парку.
4. Планування роботи допоміжних та обслуговуючих виробництв (газо-, тепло-, електро-, водопостачання, водовідведення, ремонтні майстерні).

Тема 6. Планування засобів виробництва та енергетики сільськогосподарського підприємства.

1. Склад і структура основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення.
2. Амортизація основних засобів.
3. Нормативна потреба, наявність і придбання сільськогосподарської техніки.
4. Розрахунок обсягу механізованих робіт та потреби у паливно-мастильних матеріалах.
5. Використання тракторів, самохідних комбайнів і вантажних автомобілів.
6. Розрахунок використання електроенергії на виробничі потреби.

Тема 7. Планування чисельності працівників і річного фонду оплати праці.

1. Баланс трудових ресурсів.
2. Розрахунок чисельності працівників і фонду оплати праці апарату управління спеціалістів.
3. Розрахунок чисельності працівників і фонду оплати праці у рослинництві.
4. Розрахунок чисельності працівників і фонду оплати праці у тваринництві.
5. Розрахунок чисельності працівників і фонду оплати праці у підсобних промислових виробництвах.
6. Розрахунок чисельності працівників і фонду оплати праці у допоміжних та обслуговуючих підрозділах.
7. Співвідношення темпів продуктивності і оплати праці.

Тема 8. Планування витрат за елементами та статтями.

1. Загальновиробничі витрати.
2. Адміністративні витрати.
3. Витрати на збут.
4. Інші витрати операційної діяльності.
5. Фінансові витрати.
6. Витрати від участі у капіталі.
7. Інші витрати, що покриваються за рахунок прибутку.
8. Кошторис витрат на основне виробництво.

Тема 9. Розрахунок грошових надходжень і результатів від реалізації продукції.

1. Циклограма реалізації продукції.
2. Прогноз цін по каналах реалізації та видах продукції.
3. Циклограма надходження грошових коштів від реалізації продукції, робіт, послуг.
4. Прогноз руху грошових коштів.

Тема 10. Розрахунок прибутку, валового і чистого доходу.

1. Розрахунок прибутку від основної діяльності та загальних фінансових результатів.
2. Розрахунок валового доходу.
3. Розрахунок чистого доходу та його розподіл.
4. Визначення рівня рентабельності та норми прибутку.

Тема 11. Розрахунок нормативної потреби в оборотних коштах та джерела її покриття.

1. Кошти у сфері виробництва.
2. Виробничі запаси.
3. Незавершене виробництво.
4. Кошти у сфері обігу.
5. Джерела покриття потреби в оборотних коштах.

Тема 12. Розрахунок потреби у короткострокових кредитах.

1. Формування оборотних засобів виробництва по кварталах планового року.
2. Джерела покриття кредитів по кварталах планового року.

Тема 13. Розрахунок витрат на сплату відсотків за банківський кредит.

1. Відсоткова ставка.
2. Визначення середньорічної заборгованості.
3. Визначення витрат на сплату відсотків.

Тема 14. Баланс надходжень і витрат коштів.

1. Розрахунок доходів та їх надходжень по кварталах із різних джерел.
2. Розрахунок витрат коштів по суб'єктах та кварталах року.

Тема 15. Планування інвестиційної діяльності підприємства.

1. Розрахунок капітальних вкладень та джерел їх фінансування.
2. Прогнозування бюджетних асигнувань.
3. Розрахунок потреби у довгострокових кредитах.
4. Розрахунок витрат на сплату відсотків за довгострокові кредити.
5. Визначення кредиторів та термінів повернення довгострокових кредитів.

10. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1). Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – **словені** (лекція, семінари, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація, презентація), **практичні** (збір інформації, її економічна обробка, розрахунки, графічно-схематичне зображення інформації).

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності та демонстрацією дослідів. Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять і, водночас, методів навчання.

Семінари – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття можуть проводитися у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів і доповідей, дискусій тощо.

Практичні заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень

навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання сформульованих завдань.

Індивідуальне заняття – форма навчального заняття, що проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні та екзаменаційні консультації).

2). Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу:– індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;

3). Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – репродуктивні та продуктивні (дослідницькі, пошукові, частково-пошукові);

4). Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота здобувача з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до семінарських і практичних занять, робота з комп'ютером, виконання письмових завдань.

11. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять. Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у наступних формах:

1. Оцінювання роботи студентів в у процесі семінарських занять.
2. Оцінювання роботи студентів під час проведення практичних занять.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення модульного контролю.
5. Проведення підсумкового контролю.

Структура навчальної дисципліни «Бізнес-планування»

Зміст та структура залікового кредиту	Модуль I	Аудиторна робота	Складається з п'яти змістовних модулів: ЗМ1+ЗМ2+ +ЗМ3+ЗМ4+ ЗМ5	Лекції
				Практичні
				Консультації
				Контрольні заходи (проміжний контроль, модульний контроль)
	Модуль II	Індивідуальна робота	ЗМі	Опрацювання додаткової літератури, робота в інформаційних мережах
Модуль III	Самостійна робота	ЗМс		
Модуль IV Підготовка ІНДЗ за обраною темою				
Підсумковий контроль (залік ПМК)				

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних та семінарських занять, за виконання індивідуального завдання, за виконання самостійної роботи та оцінки за виконання модульної контрольної роботи. Студент може набрати 100 рейтингових балів за наступною формулою:

$$100 = M1 + M2 + M3 + M4 + ПК,$$

де M1 - аудиторна робота;

M2 - індивідуальна робота;

M3 - самостійна робота;

ПК - підсумковий контроль.

У свою чергу M_i розраховується за наступною формулою:

$$M_i = 3M1 + 3M2 + 3M3 + 3M4, \text{ де}$$

3M1 - перший змістовний модуль;

3M2 - другий змістовний модуль;

3M3 - третій змістовний модуль;

3M4 - четвертий змістовний модуль;

Студент отримує допуск до участі у підсумковому контролі (залік) у випадку отриманих позитивних балів за кожним із змістовних модулів (60-74 бали).

Оцінювання (визначення рейтингу) рівня знань студентів

Модуль 1					Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4 ІНДЗ	Сума рейтингових балів
змістовний модуль 1	змістовний модуль 2	змістовний модуль 3	змістовний модуль 4	змістовний модуль 5	10	10	20	100
10	10	10	15	15				

Шкала переведення допоміжних балів у рейтингові

9-10 рейтингових балів - 90-100 допоміжних балів

7-8 рейтингових балів - 75-89 допоміжних балів

5-6 рейтингових балів - 60-74 допоміжних балів

1-4 рейтингових балів - 35-59 допоміжних балів. Студент направляється на повторне вивчення тем.

Для оцінювання рівня відповідей на тестові завдання модульного контролю знань використовуються такі критерії:

90-100 % правильних відповідей - 20 допоміжних балів;

75-89 % правильних відповідей - 15 допоміжних балів;

60-74 % правильних відповідей - 10 допоміжних балів;

35-59 % правильних відповідей - допоміжні бали не нараховуються. Студент направляється на повторне тестування.

Поточне оцінювання знань та умінь студентів здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

1. Активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

2. Виконання індивідуального науково-дослідного;

3. Проходження проміжного контролю;

4. Виконання модульного контрольного завдання. Оцінювання проводиться за такими критеріями:

1. Розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2. Ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

3. Ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4. Уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, розв'язанні задач, проведення розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5. Логіка, структура, стиль викладу матеріалу у письмових роботах і при виступах в аудиторії. Вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та роботи висновки.

Максимальна кількість балів ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім п'ятьом зазначеним критеріям. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів. При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то бальна оцінка буде знижена.

Проміжний тестовий контроль проводиться чотири рази за семестр. При проведенні поточного тестування визначається рівень знань студентів з теоретичних питань навчальної дисципліни. Тестові завдання охоплюють провідні теми, які вивчаються у межах даної навчальної дисципліни та згруповані за п'ятьма модулями, кожен з яких складається з тестових завдань різного рівня складності.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Модульне завдання оцінюється за 20 бальною шкалою.

20 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу, законодавчих актів та нормативних документів. При виконанні практичної частини застосовує системні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Висновки до завдань аргументовані та обґрунтовані.

19 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, на основі програмного та додаткового матеріалу зроблено висновки та узагальнення. При виконанні практичного завдання застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. При виконанні практичного завдання студент припускається незначних неточностей.

18 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з програмним матеріалом дисципліни. При виконанні практичного завдання застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконується в цілому правильно в повному обсязі. При виконанні практичного завдання студент припускається окремих неточностей.

17 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. При виконанні практичного завдання студент ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практична частина виконується в цілому правильно, при її виконанні студент припускається окремих несуттєвих помилок.

16 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено з незначними погрішностями або без узагальнень. При виконанні практичної частини застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконуються в цілому правильно, при його виконанні студент припускається несуттєвих помилок.

15 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, проте при викладенні програмного матеріалу допущено незначні помилки. При виконанні практичної частини застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконується в цілому правильно. При його виконанні студент припускається несуттєвих помилок.

14 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено суттєві погрішності або помітні помилки. При виконанні практичного завдання без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається помилок.

13 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено суттєві погрішності, які впливають на зміст відповіді. При виконанні практичного завдання без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається значних помилок.

12 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості помилок, стикається зі значними труднощами при аналізі та трактуванні ситуацій.

11 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно або зовсім не розкрито. При виконанні практичного завдання припускається досить великої кількості грубих помилок, стикається зі значними труднощами при аналізі та трактуванні ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.

10 балів. Студент виконати практичне завдання не може, стикається зі значними труднощами при аналізі та трактуванні ситуації, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні. Теоретичні запитання не розкриті.

9 балів. Студент виконати практичне завдання не може, стикається зі значними труднощами при аналізі та трактуванні ситуацій. Теоретичні запитання не розкриті. У разі набрання студентом на підсумковому контролі знань 0-10 балів екзамен вважається не складеним.

13. Методичне забезпечення

1. Пономарьова М.С. Бізнес-планування сільськогосподарських підприємств // Агробізнес: проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку: [Кол. Монографія] / За ред. Г.Є. Жуйкова, Я.В. Сухій, В.С. Ніценка. – Книга 2. Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2012. С. 31 - 75, 647 - 655. - 656 с.

2. Пономарьова М.С. Особливості процесу бізнес-планування як інструмент формування сучасного підприємництва - Сучасні тенденції розвитку

регіонів та галузей народного господарства: [колективна монографія] / Нац. метал. акад. України, за ред. Л.М. Савчук Дніпро. Пороги, 2018. С. 244-259.

14. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України. - Харків, 1997. - 48 с.
2. Земельний кодекс України // Урядовий кур'єр. - 2001. - № 211-212. - С. 3-14.
3. Про господарські товариства: Закон України // Відомості Верховної Ради України.-1996.-№49.
4. Про оренду землі: Закон України // Урядовий кур'єр. - 2003. - № 208. -С.5-8.
5. Про підприємництво: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1991.-№ 14.
6. Про підприємства в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України.-1991.-№24.
7. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України // Агрокомпас. -1997.- № 10.-С. 6-11.
8. Про фермерське господарство: Закон України // Урядовий кур'єр. - 2003. - №159.-С. 19-20.
9. Про інвестиційну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України.-1991.-№47.
10. Про банкрутство: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992.-№31.
11. Про оплату праці: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1995.-№ 17.
12. Про страхування: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. -№ 18.
13. Про режим іноземного інвестування: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 19.
14. Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 41.
15. Про відпустки: Закон України // Відомості Верховної Ради України. -1992.- №2.
16. Про фіксований сільськогосподарський податок: Закон України // Урядовий кур'єр. - 1999. - № 2-3. - С.2-4
17. Аграрна реформа в Україні 1990-1996: Законодавчі акти і нормативно-методичні документи / За ред. М.В.Зубця. - К., 1996. - 334 с.
18. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. - 2-ге вид., доп. і переробл. / В.Г.Андрійчук. - К.: КНЕУ, 2004. - 624 с.
19. Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства: Навч. посібник / В.І. Дробот, В.П. Мартьянов, М.Ф. Соловйов, А.В. Токар, В.Й. Шиян. - К.: Мета, 2003.-336 с.
20. Бизнес-план (методические материалы) / Под ред. проф. Р.Г. Маниловского. М.: Финансы и статистика, 1995 . - 236 с.

21. Бізнес-план для сільськогосподарського підприємства. - К.: Століття, 2000. - 132 с.
22. Бизнес-план: Метод. Материалы. - 3-е изд., доп. / Под ред. Н.А. Колесниковой, А.Д. Миронова. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 256 с.
23. Грибалев Н.П., Игнатъева И.П. Бизнес-план. Практическое руководство по составлению. - С.-Петербург: «Бен», 1994. - 128 с.
24. Збарський В.К., Ільчук М.М. Теорія і практика планування підприємницької діяльності в АПК. - К.: Вища освіта, 1999. - 234 с.
25. Мартянов В.П., Соловійов М.Ф., Токар А.В., Шиян В.Й Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства (методичні рекомендації): Навч. посібник / Харк.держ.аграр.ун-т. - Харків, 2001. - 262 с.
26. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві: Підручник. - 2-ге вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2004. - 495 с.
27. Організація сільськогосподарського виробництва: Навчальний посібник / В.В.Горлачук, П.С.Березівський, В.Г.В'юн, І.М.Песчанська, А.Я.Сохнич, С.М. Чмир, І.Т.Кіщак; За ред. В.В.Горлачука. - Миколаїв: Вид-во „Іліон", 2005. - 360 с.
28. Пелих А.С. Бизнес-план. - М.: Ось - 89, 1997. - 96 с.
29. Плешков Б. Бизнес-план или как повисит доходность вашего предприятия. М.: СО «Анкил», 1993.-126 с.
30. Скворцов Н.Н. Как разработать бизнес-план предприятия? (практическое руководство для бизнесменов) - К.: Вища школа, 1994. - 96 с.
31. Скворцов М.Н. Бізнес-план підприємства: [Вироб.-практ.вид]. -К.: Вища школа, 1995.-189 с.
32. Уткин З.А. Бизнес-план. Организация и планирование предпринимательской деятельности. - М.: ЗКМОС, 1997. - 956 с.
33. Уткин. З.А., Кочеткова А.И. Бизнес-план. Как развернуть собственное дело. - М: ЗКМОС, 1998. - 176 с.
34. Хорунжий М.И. Організація агропромислового комплексу: Підручник. - К.:КНЕУ, 2001.-382 с.
35. Як підготувати успішний бізнес-план. - К.: 1994. - 106 с.

15. Інформаційні ресурси

Інформаційною базою для вивчення курсу стануть: статистичні збірники, річні звіти, примітки до річної фінансової звітності, первинні документи та зведені відомості, збірники наукових праць, законодавча база, підручники та інші літературні джерела.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a>
2. Наукова періодика України; Нац. бібл. України ім. В.І. Вернадського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Научная электронная библиотека. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://elibrary.ru/defaultx.asp>

4. Правовий портал України «Ліга-закон». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>

Міжнародні інформаційні ресурси та бази даних з вільним доступом для здобувачів ОПП в Харківському НАУ ім. В.В. Докучаєва

<http://lib.knau.kharkov.ua/resursi-bbloteki.html#elres>

Scopus	http://lib.knau.kharkov.ua/news/840-scopus.html
Портал Springer Link	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/2363-dostup-do-portalu-springer-link.html
Ресурси відкритого доступу - Архів наукових журналів - Електронна бібліотека MYBRARY - Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України - База даних наукових журналів.	http://lib.knau.kharkov.ua/news/kulturno-massova-dyalnst/803-na-dopomogu-naukovcyam-nashogo-unversitetu.html http://arch.neicon.ru/ http://www.cnshb.ru/ http://dspace.nbuv.gov.ua/ http://www.worldscientific.com/
Електронна база POLPRED.com	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/1382-dovuagi-naukovcv-nashogo-unversitetu.html
Мобільний додаток RESEARCHER	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/2275-dovuagi-naukovcv.html
Бібліометрика української науки	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/916-bblometrika-ukrayinskoyi-nauki.html
Світові наукометричні бази даних	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/2265-dovuagi-naukovcv.html
Відкрито доступ до WEB OF SCIENCE	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/2314-dovuagi-naukovcv.html
OPEN UKRAINIAN CITATION INDEX (OUCI)	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/2352-dovuagi-naukovcv.html
Index Copernicus	https://indexcopernicus.com/index.php/pl/
Scimago Journal & Country Rank (SJR)	http://www.scimagojr.com/
GoogleScholar	https://scholar.google.com.ua/
База даних РІНЦ	http://lib.knau.kharkov.ua/news/505-baza-danih-rnc.html
Дистанційне обслуговування користувачів	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/2380-distancyne-obslugovuvannya-koristuvachv.html
Міжнародне видавництво SPRINGER NATURE	http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/2381-na-dopomogu-navchalnomu-procesu.html
Online-agro	https://agro-online.com.ua
Agronews	https://agronews.ua
International Information System for	http://agris.fao.org/agris-search/index.do

the Agricultural Sciences and Technology	
Статистика FAO	http://www.fao.org/faostat/en/#home
Agricultural On-Line Access	https://agricola.nal.usda.gov/
The World's Leading Agriculture Database	https://eurekamag.com/
Український індекс наукового цитування	http://uincit.uran.ua/scientists/fronts/about
Електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського	http://uincit.uran.ua/scientists/fronts/about
ERIC (Educational Resource Information Center) (база даних з проблем освіти)	https://eric.ed.gov/

Інституційний депозитарій

Система DSpace <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/>

Автореферати і дисертації	http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/1
Бібліотека	http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/26
Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва	http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/968
Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва серія "Економічні науки"	http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/1407
Навчальні видання	http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/10
Наукові видання	http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/3

Електронний архів Scriptorium

<http://lib.knau.kharkov.ua/bibliotek/2278-do-uvagi-koristuvachv-bbloteki.html>